

Zahraničná politika štátu a postavenie štátu v medzinárodných vzťahoch

- **diplomacia** (z gréckeho slova diploma – tabuľka so splnomocnením vyjednávača, označenie činnosti);
- cez zahraničnú politiku vyjadrujú štáty svoje činnosti v medzinárodných vzťahoch;
- zahraničná politika je istým spôsobom spätá s vnútornou politikou, je jej vyjadrením, prepojením, sú vzájomne ovplyvňované;
- záujmy zahraničnej politiky sú hierarchizované, pri hierarchizácii rozlišujeme **strategické ciele** (od národno-štátnych záujmov) a **taktické ciele** (závisia od toho, čo štát sleduje, kam smeruje);

Delenie zahraničnej politiky: a, aktívna

b, pasívna

Formy pôsobenia a realizácie zahraničnej politiky:

A, **diplomatické formy**,

B, **ekonomické formy** (pôžička, embargo),

C, **ideologické formy** (pôsobenie na svetovú verejnú mienku, poukazovanie na chyby iných, napr. rádio Slobodná Európa),

D, **vojenské formy** (nátlak, provokácia).

Podmienky a predpoklady zahraničnej politiky:

1. **materiálno-spoločenské** – sú determinované ekonomickým potenciálom (vedecko-technický rozvoj krajiny – životná úroveň, HDP, vojenská sila, produktivita štátu);

2. **axiologické predpoklady** – hovoria o hodnotách akceptovaných spoločnosťou, vyznávaných vládnuou skupinou – vládnuce ideológie, tradícia, hodnoty, kultúra, historické odkazy;

3. **demografické predpoklady** – počet obyvateľov, prírastok obyvateľov, národno-etnická štruktúra, pomer obyvateľov žijúcich v mestách a na vidieku, náboženská orientácia;

4. **geopolitické predpoklady** - more, vnútrozemie, nerastné bohatstvo, hranice – prírodné, zemepisná poloha, susediace štáty,...

5. **funkcionálne predpoklady** – fungovanie politického systému, bilaterálny systém v medzinárodnom prostredí;

6. **subjektívno-štruktúralne predpoklady** – konkrétne väzby na iné štáty, medzinárodné organizácie;

7. **subjektívno-funkcionálne predpoklady** – aký dôraz kladie štát na realizáciu medzinárodných vzťahov (je aktívny, pasívny, agresívny,...);

8. **politický potenciál štátu** – prestíž medzi ostatnými krajinami, ido o obraz krajiny vo svete, tento obraz štátu vytvára jeho pozíciu pri presadzovaní cieľov s inými štátmi;

Politicko-právne formy realizácie zahraničnej politiky štátu:

A, **vnútorné orgány pre zahraničnú politiku** – **hlava štátu** (spravidla reprezentuje a zastupuje navonok bez akéhokoľvek poverenia), **vláda** (reprezentačná funkcia, špecifické postavenie má minister zahraničných vecí, ktorý realizuje zahraničnú politiku podľa pokynov hlavy štátu, parlamentu a vládu), **medzinárodné zmluvy** (majú rôznu právnu silu, ratifikácia parlamentom, ak ide o strategické rozhodnutia).

B, **vonkajšie orgány pre zahraničnú politiku** - **diplomatické misie a zastupiteľstvá** – vznikali v 14. a 15. storočí v Taliansku (rozvoj obchodu).

- zakladanie misí je právom štátu (Viedenský dohovor upravil diplomatické styky), k nadväzovaniu diplomatických stykov dochádza na základe vzájomnej dohody štátov.

Základné funkcie diplom. misií:

A, zastupuje záujmy vysielajúceho štátu (reprezentačné úlohy),

B, zabezpečuje funkciu vyjednávania, napr. s vládou,

C, zisťuje situáciu v prijímanom štáte,

D, podporuje vzájomné styky medzi krajinami na hosp, ekonomickej, kultúrnej úrovni.

- ak sú hospodárske styky veľmi silné, vytvárajú si pri zastupiteľstvách obchodné misie

- misie delíme na : a, najvyššie – **veľvyslanci** (menuje hlava štátu)

b, nižšie – **vyslanci** (menuje hlava štátu)

c, menej významné – **charge d affaires** (je poverený ministrom zahraničných vecí, plní organizačné úlohy, napr. pôsobí pri výmene veľvyslancov, kým nenastúpi nový).

- aby misia fungovala, musí byť podpísaná dohoda o diplomatických stykoch a musí byť udelený agrément = povolenie od prijímaného štátu;

- ambasády a autá nespádajú pod jurisdikciu prijímaného štátu, diplomati sú oslobodení od poplatkov (napr. dane), nie je možné zavrieť, zadržať diplomata, rodiny diplomatov sú tiež nedotknuteľné,...

- okrem diplomatických misií sú aj **zvláštne misie** – sú vysielané na dlhšie trvajúce medzinárodné konferencie, **stále misie pri medzinárodných organizáciách** (napr. pri OSN, NATO, EÚ), **konzulárne misie** (zriaďujú sa za účelom ochrany štátu a občanov, plnia len administratívnu funkciu, napr. vybavujú rodné listy, prevoz mŕtveho, ... hl. je *generálny konzul*, existuje aj *honorárny konzul* = čestná funkcia, nepodlieha žiadnym imunitám a je ním občan prijímajúceho štátu – sprostredkúva styky, napr. medzi podnikateľmi).

Spôsoby zániku diplomatických misií:

A, z iniciatíva vyslanca,

B, z vôle vysielajúceho štátu,

C, z vôle prijímajúcej strany,

D, na základe vonkajších okolností (epidémia, vojna v krajine).

- konzulárna misia zaniká vtedy, ak stratí význam alebo pri vojne;